

Ekonomické ocenenie prevencie pracovných úrazov na úrovni podniku

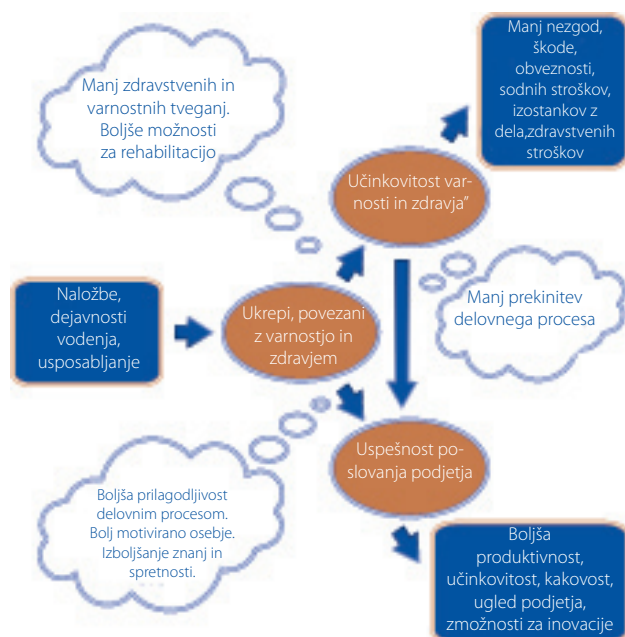
Úvod

Zlepšenie bezpečnosti a zdravia pri práci môže podnikom priniesť ekonomické výhody. Úrazy a choroby z povolania môžu rásť do veľkých nákladov pre podnik. Osobitne pre malé podniky môžu pracovné úrazy spôsobiť veľké finančné dopady. Informácia a vnímanie budúcich účinkov rozhodnutí najmä vyjadrených v peňažných podmienkach pomáha zamestnávateľom v procese prijímania rozhodnutí. Pravidlé hodnoty ekonomického ocenenia ovplyvňujú vierohodnosť tvorcov rozhodnutí a politik. V záujme maximalizácie efektívnosti v tomto ohľade by ekonomické oceňovanie malo byť spoločnou aktivitou všetkých hráčov. Efektívnou cestou je vykonanie finančných alebo ekonomických odhadov a poskytnutie realistického prehľadu celkových nákladov na úrazy a na výhody prevencie úrazov.

Prevencia úrazov má väčšie výhody ako iba redukcii škôd

Prevencia pracovných úrazov, poškodení a chorôb z povolania neznižuje len náklady, ale prispieva aj k zvyšovaniu výkonnosti spoločnosti. Bezpečnosť a zdravie pri práci môže ovplyvňovať výkonnosť spoločnosti mnohokrátymi spôsobmi, napr.:

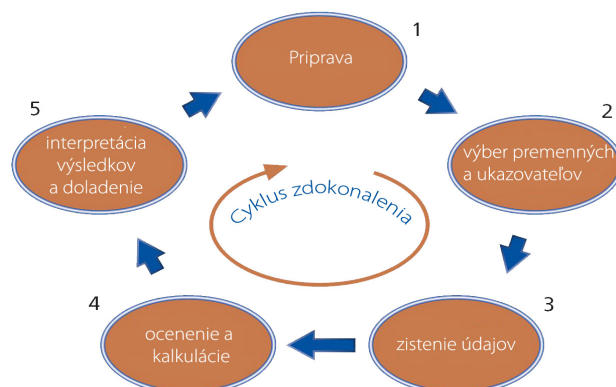
- zdraví pracovníci sú produktívnejší a dokážu produkovať s vyššou kvalitou;
- pokles pracovných úrazov a chorôb z povolania vedie k zníženiu práceneschopnosti. Tieto výsledky sa prejavujú znížením nákladov a poklesom prerušení výrobných procesov;
- prístroje a pracovné prostredie, ktoré sú optimalizované pre potreby výrobného procesu a ktoré sú dobre udržiavané, vedú k vyššej produktivite, k lepšej kvalite a k zníženiu zdravotných a bezpečnostných rizík;
- zníženie poškodení a chorobnosti znamená menšie škody a nižšie riziká vzniku záväzkov.

Pätstupňový prístup

Príprava odhadu nákladov na úrazy alebo analýzy nákladov a výhod preventívnych aktivít by pre spoločnosť nemala byť veľmi zložitá. Avšak hodnotenie by malo byť dobre pripravené a vhodné pre daný účel. Pre dosiahnutie maximálnej efektívnosti ekonomického ocenenia treba dosiahnuť spoločnú aktivitu pracovníkov (alebo ich predstaviteľov), odborníkov BZP, finančných expertov a tvorcov rozhodnutí. Odhad sa môže vykonať podľa nasledovných piatich krokov. Tabuľka 1 uvádza prehľad premenných vzťahujúcich sa na pracovné úrazy na úrovni spoločnosti.

Uvedomte si, že výsledky economickej analýzy sú značne ovplyvnené základnými predpokladmi a rozsahom odhadu. Faktory nákladov a princípy kalkulácií treba prispôsobiť národnej praxi každej krajiny.

1. krok: príprava

Stanovte

- účel ekonomického odhadu;
- cieľ projektu;
- kto sú hráči, aké majú záujmy, aký majú vplyv;
- aký druh výsledkov je potrebný;
- koľko času má byť stráveného na realizáciu ekonomického odhadu.

Vyberte vhodnú metódu.

Naplánujte odhad a zapojte relevantné strany.

2. krok: výber premenných a ukazovateľov

Vyberte premenné:

- ktoré vyjadrujú účel odhadu;
- pre ktoré pravdepodobne budú k dispozícii údaje (s prijateľnou námahou na ich získanie a s primeranou presnosťou);
- ktoré boli odsúhlasené akcionármi.

3. krok: vyhľadanie údajov pre vybrané premenné

Vyhľadajte údaje:

- použite bežne dostupné údaje zo záznamov spoločnosti a z účtovníctva;
- odhady z epidemiologických štúdií, externých zdrojov údajov, extrapolácie z údajov spoločnosti;

- ak je nevyhnutné: vytvorte nové údaje.

Stanovte, ktorá časť má vzťah k úrazom (napr. pracovná neschopnosť) a intervenciu v otázke.

Množstvo účinkov (poranení, onemocnení a/alebo intervencií) odhadom alebo metódami analýzy, ako sú:

- informácie z jednotlivých prípadov;
- kalkulácie scenárov;
- analýza vplyvu (extrapolácia z cieľov intervencie).

4. krok: urobte kalkulácie

Pridajte objemy peňazí ku kvantifikovaným ukazovateľom a premenným.

Vytvorte zrozumiteľnú prezentáciu výsledkov, napr.:

- v tabuľkovej forme (náklady úrazov, analýza nákladov - výhod);
- grafy alebo časové rady (monitorovacie aplikácie);
- porovnaní s inými spoločnosťami (benchmarking).

5. krok: výklad a zjemnenie

Prezentujte námietky k predloženým výsledkom:

- ohľadne predpokladov, cieľov, obmedzení a odhadov, kvality údajov a pod.;
- použite analýzu citlivosti pre odhad účinkov predpokladov na výsledky kalkulácií.

Rozhodnite o ďalšej činnosti.

Dva druhy predpokladov

V praxi sa často objavujú dva druhy predpokladov:

- vyhodnotenie nákladov jedného úrazu alebo všetkých úrazov za daný časový úsek. Obyčajne je to vyhodnotenie ex-post;
- predpokladané ekonomické účinky preventívnych aktivít alebo prevencie úrazov (analýza nákladov - výhod). Tento typ oceňovania je všeobecne používaný pre odhad uskutočniteľnosti investície alebo pre výber z alternatív.

Tabuľka 1. Prehľad premenných priamo súvisiacich s nákladmi na poranenia a onemocnenia na úrovni spoločnosti

Premenná	Popis	Ako získať peňažnú hodnotu
Účinky úrazov ktoré nemožno priamo vyjadriť v peniazoch		
Katastrofy, úmrtia	počet úmrtí	Súčet nákladov dielčích aktivít, pokút a platieb
Absencie alebo pracovné neschopnosti	Objem strát pracovného času v dôsledku absencií	Súčet nákladov aktivít súvisiacich s riešením účinkov strát pracovnej doby, ako náhrada výroby a výrobných strát. Nepriamym účinkom práceneschopnosti je zníženie pružnosti alebo schopnosti vyrovnávať sa s nepredvídanými situáciami
Prezamestnanosť z dôvodu slabého pracovného prostredia alebo predčasných odchodov do dôchodku a invalidity	Percento alebo počet osôb (neočakávané) odídených zo spoločnosti za určitú dobu	Súčet nákladov na aktivity vyvolané náklady na náhrady, prídavky na školenie, výrobné straty, reklama, nábor pracovný
Predčasný dôchodok a invalidita	Percento alebo počet osôb za určitú dobu	Súčet nákladov na aktivity vyvolané invaliditou alebo predčasným odchodom do dôchodku, pokút, úhrad obetiam
Účinky úrazov, poranení a onemocnení, ktoré sú schopné vyjadrenia v peňažných hodnotách		
Nie lekárska rehabilitácia	Peniaze vydané zamestnávateľom na zmiernenie fakturácie návratov do práce (poradenstvo, záchvik, prispôsobenie pracoviska)	Faktúry
Administratíva neprítomnosti v práci z dôvodu práceneschopnosti, zranení, atď.	(riadiace) činnosti, ktoré musí vykonať zamestnávateľ pri práceneschopnosti	Celkové mzdy za strávený čas
Poškodené zariadenie	Škody alebo náklady na opravu strojov, prevádzok, materiálov alebo výrobkov súvisiacich s pracovnými úrazmi	Náklady na náhrady
Iné, nie zo zdravím súvisiace náklady (napr. vyšetrovanie, čas riadenia, externé náklady)	Čas a peniaze vynaložené na vyšetrovanie úrazu, ohodnotenie pracoviska (vychádzajúcich zo zjavných úrazov alebo ochorení)	Celkové mzdy za strávený čas
Účinky premenných častí poisťovacích prémie, poisťné prémie vysoko rizikových úrazov	Zmeny v premiách v dôsledku vplyvu chorôb z povolania	Faktúry
Závazky, náklady právnych služieb, pokuty		Faktúry, nároky, náklady na náhrady; pokuty, penále
Mimoriadne mzdy, rizikové príplatky (ak má spoločnosť možnosť výberu)	Mimoriadne výdavky z titulu vyšších miezd za nebezpečnú alebo nepríjemnú prácu	Dodatkové mzdy
Straty výrobného času, , nedodaných služieb	Strata výrobného času ako dôsledok udalosti výsledkom ktorej bol úraz (napr. čas potrebný na výmenu stroja alebo výrobný proces bol zastavený na čas potrebný k vyšetrovaní prípadu)	Celková hodnota výroby
Alternatívne náklady	Strata objednávok alebo možnosti ich získania, konkurencie schopnosti na špecifických trhoch	Odhadovaná hodnota výroby predstavujúca stratu príjmov spoločnosti
Strata návratnosti investície	Nerealizovaný zisk z dôvodu nákladov vyvolaných nehodou, napr. výdavky spojené s nehodou a neinvestované do zisk prinášajúcej aktivity- (ako je výroba, akciový trh alebo úspora) vytvárajúca úroky	Úroky z objemu výdavkov investovaných- x rokov pri sadzbách úroku y %

Súčet nákladov na pracovné úrazy

Tabuľka 2 ponúka návod na odhad spotreby spoločnosti na bezpečnosť a zdravie pri práci. Tabuľka poskytuje prehľad o najbežnejších faktoroch nákladov. Uvedomte si, že nákladové faktory sú skôr všeobecné. Pre

niektoré špecifické situácie nemusia byť niektoré faktory podstatné alebo môžu byť pridané niektoré iné. Pre súhrn za rok treba spočítať všetky náklady súvisiace s pracovnými úrazmi v jednom roku. Tabuľka 2 sa môže použiť aj na súčet nákladov na jednotlivý úraz, avšak potom sčítajte len tie náklady, ktoré súvisia s týmto špecifickým úrazom.

Tabuľka 2. Ročné náklady súvisiace s bezpečnosťou a zdravím pri práci

I. riadenie bezpečnosti a zdravia	spotreba dní	priemerné náklady za deň	obnos
Mimoriadny pracovný čas (stretnutia, koordinácia)			
— priamo zamestnanci			
— vedenie, odborníci			
Externé služby BZP			
Ochranné zariadenia			
Náhradné výrobky			
Aktivity v spoločnosti (predvádzanie)			(+)
CELKOVÉ (náklady vedenia BZP)			
Dotácie a kompenzácie			(-/-)
NET (náklady riadenia bezpečnosti a zdravia)			
II. náklady súvisiace s bezpečnosťou a zdravím	spotreba dní	priemerné náklady za deň	obnos
Neprítomnosť súvisiaca s prácou (pracovné dni)			
Nadmerná fluktuácia osôb v dôsledku slabých podmienok práce			
Mimoriadne administratívne výdavky			
Náklady na právne služby, pokuty, odškodnenia			
Poškodené zariadenia a materiál			
Vyšetrovania			
Účinky poistných prémie			(+)
CELKOVÉ (s BZP súvisiace náklady)			
Kompenzácie z poistenia			
NET (s BZP súvisiace náklady)			(-/-)
III. Dôsledky úrazov na výkony spoločnosti	spotreba dní	priemerné náklady za deň	obnos
Účinky na výrobu z dôvodu BZP			
— straty na výrobe (zníženie objemu výroby)			
— strata objednávok			
Účinky na kvalitu priamo súvisiace s BZP			
— opakovanie výroby, opravy, zmätky			
— záruky			
Prevádzkové účinky			
— viac práce (napr. z dôvodu bezpečnostných postupov)			
Nehmotné účinky (povesť spoločnosti)			
— príťažlivosť na potencionálnych spotrebiteľov			
— postavenie na trhu práce, príťažlivosť pre nových pracovníkov			
— inovačná kapacita firmy			
CELKOVÉ (účinky na výkon spoločnosti)			

Analýza nákladov - výhod

Nástroj pre vykonanie analýzy nákladov - výhod sa skladá z troch častí (Tabuľka 3):

1.časť: prehľad nákladov súvisiacich s investíciou do zásahu. Pri každom faktore možno kontrolovať relevantnosť k danej situácii. Ak je relevantnosť daná, možno urobiť odhad nákladov. Tabuľku 1 možno použiť ako radu pre spôsob výpočtu alebo odhadu nákladov.

2.časť: prehľad potenciálnych výhod, súhrn ročných výhod alebo úspor. Tu treba sčítať iba výhody v priamej súvislosti s investovaním. V tejto

každoročnej sumarizácii sa uvádzajú tiež ročne sa opakujúce mimoriadne náklady (napr. na údržbu).

3.časť: tabuľka cash flow, súhrn výdavkov a príjmov za istý počet rokov.

V súlade so zvyklosťami majú všetky výdavky mínusové a úspory a doplnkové príjmy zása plusové znamienka. Všetky investície sú tie, ktoré sa predpokladajú a majú uskutočniť do konca nultého roku.

Tabuľkový výpočtový program (ako je Microsoft Excel alebo Lotus 123) ponúka rozsiahle možnosti pre veľmi rýchly výpočet všetkých druhov finančných ukazovateľov. Nakoľko výpočet diskontovaných ukazovateľov vyžaduje veľké aritmetické úkony, tabuľkový výpočtový program je pre splnenie tejto úlohy mimoriadne vhodný.

Tabuľka 3 — 1.časť: Súčet investícií alebo východiskových výdavkov

Kategória poznámky	Položky nákladov	Relevantnosť (y/n)	Odhad nákladov (EUR)	Popis,
Plánovanie	Náklady na konzultácie Engineering Interné aktivity			
Investície	Stavby, domy, základy (stavieb) Pozemky Stroje Skúšobné zariadenia Dopravné zariadenia Prostriedky, pracovný priestor Pracovné miesta			
Demontáž	Zariadenia Doprava			
Osobné	Náklady na prepúšťanie Nábor Školenie			
Predbežné náklady	Strata kvality Prídavky na mzde (nadčasy) Materiál Doplnkové úkony Organizačné aktivity Výrobné straty, prestoje			
Príjem	Predaj redundantného výrobného zariadenia			
Úplný				

Tabuľka 3 — 2.časť: Súčet ročných nákladov, úspor nákladov a doplnkový príjem

Kategória poznámky	Položky nákladov	Relevantnosť (y/n)	Odhad nákladov (EUR)	Popis,
Produktivita	Počet výrobkov Zníženie prestojov vo výrobe Zníženie celkových strát Zníženie skladových zásob Iné, treba špecifikovať			
Osobné náklady	Služby BZP Úspory znížením počtu pracovníkov Časovo obmedzené osobné náhrady Náklady na fluktuáciu a nábor Zníženie mimoriadnych výdavkov Zníženie nákladov súvisiacich s práceneschopnosťou Účinky prémie Iné, treba špecifikovať			
Údržba	Zmeny nákladov			
Majetku, prostriedkov a používaného materiálu	Zmeny v nákladoch z užívania majetku Vykurovanie vzduchotechnika Osvetlenie Zmeny v používaní materiálu Energia, stlačený vzduch Náklady na odpad a na nakladanie s ním			
Kvalita	Zmeny v objeme prerábok Výrobné straty Zmeny cien v dôsledku problémov s kvalitou			
Spolu				

Tabuľka 3 — 3.časť: tabuľka cash flow

	0	1	rok 2	3	4
Plánovanie					
Investície					
Demontáž					
Osobné					
Predbežné náklady					
Príležitostný príjem					
Produktivita					
Osobné					
Údržba					
Použitie majetku, prostriedkov a materiálu					
Náklady na kvalitu					
Spolu					
Kumulatívny cash flow					

Ďalšie disponibilné informácie z agentúry

Správa "Kategorizácia socio-ekonomických nákladov na pracovné úrazy" je dostupná v angličtine 'Inventory of socioeconomic costs of work accidents' na webovskej stránke agentúry <http://agency.BZPa.eu.int/publications/reports/>, z ktorej ju možno stiahnuť zdarma.

Viac informácií je k dispozícii v tabuľke údajov Agentúry 'Inventory of socioeconomic costs of work accidents'. Tabuľka údajov je prístupná vo všetkých jazykoch EÚ na <http://agency.BZPa.eu.int/publications/factsheets/>.

Časopis 'Health and safety at work — A question of costs and benefits?' (Issue 1) /Zdravie a bezpečnosť pri práci – otázka nákladov a výhod?,

1.Číslo/ uvádza rôzne články odborníkov na danú tému. Časopis je dostupný na <http://agency.BZPa.eu.int/publications/magazine/>. Správa 'Economic impact of occupational safety and health in the Member States of the European Union' /Ekonomický dopad bezpečnosti a zdravia pri práci v členských štátoch Európskej únie/ poukazuje prehľadným spôsobom na súvislosti ekonomických faktorov s formulovaním bezpečnosti a zdravia pri práci v členských krajinách. Správa je dostupná na <http://agency.BZPa.eu.int/publications/reports/>.

Adresár ďalších informácií o prevencii úrazov možno nájsť na webovskej stránke Agentúry http://europe.BZPa.eu.int/good_practice/risks/accident_prevention/.

Tabuľka je dostupná vo všetkých jazykoch EÚ na <http://agency.BZPa.eu.int/publications/factsheets/>.